Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 13. februārī[1]

Lieta C-635/23

WBS GmbH
Kriminālprocess,
piedaloties
Generalstaatsanwaltschaft Berlin

(*Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2014/41/ES – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas izmeklēšanas rīkojums – 2. panta c) punkta ii) apakšpunkts – Jēdzieni "izdevējiestāde" un "cita kompetentā iestāde, kas darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā" – Kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu saskaņā ar valsts tiesību aktiem – Kratīšanas pasākumi, kuriem nepieciešama izmeklēšanas tiesneša atļauja – 6. panta 1. un 2. punkts – Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošanas nosacījumi

Ievads

1. Vai administratīvā iestāde, kurai saskaņā ar valsts tiesībām nav kompetences izdot rīkojumu par izmeklēšanas pasākumu valsts kriminālprocesā, var izdot rīkojumu par šādu pasākumu attiecībā uz citā dalībvalstī reģistrētu uzņēmumu, izdodot Eiropas izmeklēšanas rīkojumu (turpmāk tekstā – "EIR") saskaņā ar Direktīvu 2014/41/ES par EIR krimināllietās[2], un, ja tā, ar kādiem nosacījumiem šādu EIR var izdot? Tas būtībā ir jautājums, ko *Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa, Vācija) šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā uzdod par šīs direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta interpretāciju.

2. Jāatgādina: Direktīvas 2014/41 2. panta c) punktā, kurā definēts EIR "izdevējiestādes" jēdziens, ir nošķirtas divas iestāžu kategorijas: no vienas puses, tiesu iestādes, proti, "tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors, kuru kompetencē ir attiecīgā lieta", kas minētas šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunktā (turpmāk tekstā – "tiesu iestāde"), un, no otras puses, iestādes, kas nav tiesu iestādes, proti, "jebkura cita izdevējvalsts noteikta kompetenta iestāde, kura [..] darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu" (turpmāk tekstā – "ārpustiesas iestāde") – tās minētas šīs direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (OV 2014, L 130, 1. lpp.).

3. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika iesniegts saistībā ar lūgumu Vācijā izpildīt Latvijas Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk tekstā – "KNAB") izdotu EIR attiecībā uz Vācijā reģistrētu uzņēmumu *WBS GmbH* (turpmāk tekstā – "attiecīgais EIR"). Minētais uzņēmums, kurā bija notikusi kratīšana saskaņā ar šo EIR, cēla prasību iesniedzējtiesā, pēc būtības apgalvojot, ka atbilstoši šim EIR savāktie pierādījumi ir nepieņemami, jo EIR nav izsniegusi "izdevējiestāde" Direktīvas 2014/41 izpratnē. Konkrētāk – KNAB nav izdevējiestāde, jo, pirmkārt, tas nedarbojas kā tiesu iestāde šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunkta izpratnē un, otrkārt, tas neatbilst šīs direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem, kas ļautu to kvalificēt kā "citu kompetento iestādi", jo tā kompetencē nav "izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu saskaņā ar valsts tiesību aktiem", tā kā atbilstoši Latvijas tiesību aktiem kratīšanas pasākumu veikšana valsts tiesvedībā ir tikai tiesu iestāžu kompetencē.

4. Lai gan Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt jēdziena "izdevējiestāde" aprises Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta izpratnē un paskaidrot atšķirību starp "tiesu iestādēm" un "citām kompetentām iestādēm" šīs normas izpratnē[3], šīs lietas kontekstā tai bezprecedenta kārtā ir uzdots jautājums par otrās minētās iestāžu kategorijas tvērumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

5. Saskaņā ar Direktīvas 2014/41 5., 7. un 11. apsvērumu:

"(5) Kopš Pamatlēmumu [2003/577/TI[4]] un [2008/978/TI[5]] pieņemšanas ir kļuvis skaidrs, ka pierādījumu vākšanas jomā pastāvošais regulējums ir pārāk sadrumstalots un sarežģīts. Tādēļ ir vajadzīga jauna pieeja.

[..]

(7) Šī jaunā pieeja paredz vienu vienīgu instrumentu, ko sauc par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu (EIR). EIR ir izdodams, lai panāktu, ka valstī, kas izpilda EIR ("izpildvalsts"), veic vienu vai vairākus konkrētus izmeklēšanas pasākumus nolūkā vākt pierādījumus. Tas ietver tādu pierādījumu iegūšanu, kas jau ir izpildiestādes rīcībā.

[..]

(11) EIR būtu jāizvēlas tādos gadījumos, kad izmeklēšanas pasākuma veikšana šķiet samērīga, piemērota un piemērojama attiecīgajā gadījumā. Tāpēc izdevējiestādei būtu jāpārliecinās, vai meklētie pierādījumi ir nepieciešami un samērīgi tiesvedības nolūkam, vai izvēlētais izmeklēšanas pasākums ir nepieciešams un samērīgs minēto pierādījumu vākšanai, kā arī,

[3] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 8. decembris, *Staatsanwaltschaft Wien* (Viltoti pārveduma rīkojumi) (C-584/19, turpmāk tekstā – spriedums "*Staatsanwaltschaft Wien*", EU:C:2020:1002); 2021. gada 16. decembris, *Spetsializirana prokuratura* (Informācija par datu plūsmu un atrašanās vietas dati) (C-724/19, turpmāk tekstā – "*Spetsializirana prokuratura*", EU:C:2021:1020); 2023. gada 2. marts, *Staatsanwaltschaft Graz* (Diseldorfas nodokļu krimināllietu pārvalde) (C-16/22, turpmāk tekstā – "*Staatsanwaltschaft Graz*", EU:C:2023:148), un 2024. gada 30. aprīlis, M.N. (*EncroChat*) (C-670/22, turpmāk tekstā – "*EncroChat*", EU:C:2024:372).

[4] Padomes Pamatlēmums (2003. gada 22. jūlijs) par to, kā Eiropas Savienībā izpilda īpašuma vai pierādījumu iesaldēšanas rīkojumus (OV 2003, L 196, 45. lpp.).

[5] Padomes Pamatlēmums (2008. gada 18. decembris) par Eiropas pierādījumu iegūšanas rīkojumu nolūkā iegūt priekšmetus, dokumentus un datus, ko izmantot tiesvedībai krimināllietās (OV 2008, L 350, 72. lpp.).

vai EIR būtu jāizdod, lai minēto pierādījumu vākšanā iesaistītu citu dalībvalsti. Tāds pats izvērtējums būtu jāveic apstiprināšanas procedūras laikā gadījumos, ja saskaņā ar šo direktīvu ir vajadzīgs EIR apstiprinājums. [..]"

6. Šīs direktīvas 1. pantā "Eiropas izmeklēšanas rīkojums un pienākums to izpildīt" noteikts:

"1. [EIR] ir tiesas lēmums, ko izdevusi vai apstiprinājusi kādas dalībvalsts ("izdevējvalsts") tiesu iestāde, lai panāktu, ka kādā citā dalībvalstī ("izpildvalsts") veic vienu vai vairākus konkrētus izmeklēšanas pasākumus, lai iegūtu pierādījumus saskaņā ar [Direktīvu 2014/41].

EIR var arī izdot, lai iegūtu pierādījumus, kas jau ir izpildvalsts kompetento iestāžu rīcībā.

2. Ikvienu EIR dalībvalstis izpilda, pamatojoties uz savstarpējas atzīšanas principu un saskaņā ar šo direktīvu.

[..]"

7. Minētās direktīvas 2. panta "Definīcijas" c) punktā noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

c) "izdevējiestāde":

i) tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors, kuru kompetencē ir attiecīgā lieta, vai

ii) jebkura cita izdevējvalsts noteikta kompetenta iestāde, kura konkrētajā lietā darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu. Turklāt, pirms EIR nosūta izpildiestādei, to apstiprina pēc tam, kad izdevējvalsts tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors ir izskatījis tā atbilstību EIR izdošanas nosacījumiem saskaņā ar šo direktīvu, it īpaši nosacījumiem, kas izklāstīti šīs direktīvas 6. panta 1. punktā. Ja EIR ir apstiprinājusi tiesu iestāde, šo iestādi arī var uzskatīt par izdevējiestādi EIR nosūtīšanas mērķiem."

8. Saskaņā ar minētās direktīvas 6. pantu "EIR izdošanas un nosūtīšanas nosacījumi":

"1. Izdevējiestāde EIR var izdot tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) EIR izdošana ir vajadzīga un samērīga ar 4. pantā minētās tiesvedības nolūku, ievērojot aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesības; un

b) EIR norādīto izmeklēšanas pasākumu(-us) tādos pašos apstākļos būtu iespējams norīkot līdzīgā vietējā lietā.

2. Šos 1. punktā minētos apstākļus ikvienā gadījumā izvērtē izdevējiestāde.

3. Ja izpildiestādei ir iemesls uzskatīt, ka 1. punktā paredzētie nosacījumi nav izpildīti, tā var apspriesties ar izdevējiestādi par EIR izpildes svarīgumu. Pēc šādas apspriešanās izdevējiestāde var nolemt atsaukt EIR."

9. Direktīvas 2014/41 9. panta "Atzīšana un izpilde" 1.–3. punktā noteikts:

"1. Izpildiestāde atzīst saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem nosūtītu EIR, neprasot nekādas papildu formalitātes, un nodrošina tā izpildi tieši tāpat un atbilstīgi tādiem pašiem nosacījumiem kā tad, ja attiecīgo izmeklēšanas pasākumu būtu prasījusi kāda izpildvalsts iestāde, ja vien minētā iestāde nepieņem lēmumu atsaukties uz kādu no šajā direktīvā paredzētajiem EIR neatzīšanas vai nepildīšanas pamatiem vai uz kādu no šajā direktīvā paredzētajiem izpildes atlikšanas pamatiem.

2. Izpildiestāde ievēro formalitātes un procedūras, ko nepārprotami norādījusi izdevējiestāde, ja vien šajā direktīvā nav paredzēts citādi un ja minētās formalitātes un procedūras nav pretrunā izpildvalsts tiesību pamatprincipiem.

3. Ja izpildiestāde ir saņēmusi EIR, ko izdevējiestāde nav izdevusi saskaņā ar 2. panta c) punkta noteikumiem, izpildiestāde EIR nosūta atpakaļ izdevējvalstij."

Latvijas tiesību akti

10. Latvijas tiesisko regulējumu EIR pieņemšanai reglamentē 2005. gada 11. maija Kriminālprocesa likuma 887.[1]–887.[3] pants[6]. Saskaņā ar šā likuma 887.[1] panta pirmo daļu: ja kriminālprocesā līdz kriminālvajāšanas uzsākšanai nepieciešams veikt procesuālo darbību citas Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā, procesa virzītājs, izvērtējot tās nepieciešamību un samērīgumu attiecībā uz izmeklējamo noziedzīgo nodarījumu, sagatavo Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, pēc kā arī uzraugošais prokurors pārbauda Eiropas Savienības dalībvalstij lūgtās procesuālās darbības atbilstību likuma prasībām un izvērtē tās nepieciešamību un samērīgumu attiecībā uz izmeklējamo noziedzīgo nodarījumu. Pirms EIR sagatavošanas procesa virzītājs veic visas darbības, kas būtu nepieciešamas, ja procesuālā darbība tiktu veikta Latvijā.

11. Kratīšana ir reglamentēta minētā likuma 179.–185. pantā. Tā 179. panta 1. punktā kratīšana ir definēta kā izmeklēšanas darbība, kuras saturs ir telpas, apvidus teritorijas, transportlīdzekļa un atsevišķas personas piespiedu pārmeklēšana nolūkā atrast un izņemt meklējamo objektu, ja ir pietiekams pamats uzskatīt, ka meklējamais objekts atrodas kratīšanas vietā.

12. Šī paša likuma 180. panta 1. punktā ir noteikts, ka kratīšanu izdara ar izmeklēšanas tiesneša vai tiesas lēmumu. Izmeklēšanas tiesnesis lēmumu pieņem, pamatojoties uz procesa virzītāja ierosinājumu un tam pievienotajiem materiāliem.

Pamatlieta, prejudiciālais jautājums un tiesvedība Tiesā

13. 2019. gada 5. aprīlī KNAB uzsāka kriminālprocesu pret kāda Rīgas (Latvija) nodibinājuma amatpersonām par krāpšanu lielā apmērā, svešas mantas prettiesisku izšķērdēšanu lielā apmērā, kā arī dokumentu viltošanu un viltotu dokumentu izmantošanu. Izmeklēšanas gaitā KNAB atzina par nepieciešamu veikt kratīšanu uzņēmumu *FF GmbH* un *WBS GmbH* komercdarbības telpās, kuras atrodas Berlīnē (Vācija), un atbilstoši Latvijas Kriminālprocesa likuma 179. un 180. pantam vērsās pie Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas pirmstiesas izmeklēšanas tiesneses ar lūgumu atļaut veikt šīs izmeklēšanas darbības.

[6] *Latvijas Vēstnesis*, 2005, Nr. 74.

14. Izmeklēšanas tiesnese ar 2019. gada 24. aprīļa rīkojumiem nolēma KNAB pieteikumu apmierināt un šo lēmumu pamatoja ar to, ka, pirmkārt, var saprātīgi pieņemt, ka minētajās telpās atrodas procesam nozīmīgi dokumenti, informācijas nesēji un priekšmeti, un, otrkārt, kratīšana, kuras mērķis bija šos dokumentus, informācijas nesējus un priekšmetus atrast un izņemt, bija nepieciešama un samērīga.

15. 2019. gada 25. aprīlī KNAB kā "cita kompetentā iestāde" Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta izpratnē izdeva attiecīgo EIR, ar kuru tas lūdza Vācijas Federatīvo Republiku nopratināt divus lieciniekus, kā arī izpildīt iepriekš minētos kratīšanas rīkojumus. Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra apstiprināja šo EIR un nosūtīja to *Staatsanwaltschaft Berlin* (Berlīnes prokuratūra, Vācija, turpmāk tekstā – "Berlīnes prokuratūra").

16. Pēc attiecīga Berlīnes prokuratūras lūguma arī *Amtsgericht Berlin-Tiergarten* (Berlīnes-Tīrgartenes pirmās instances tiesa, Vācija) uzdeva veikt kratīšanu *FF* un *WBS* komercdarbības telpās. Kratīšana notika 2019. gada 13. maijā, un tajā tika izņemti daudzi pierādījumi.

17. *WBS* pamatlietā vērsās *Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa), kas ir iesniedzējtiesa, ar lūgumu šai tiesai tostarp konstatēt, ka pierādījumu, kas iegūti, izpildot attiecīgo EIR Vācijā, nodošana Latvijas Republikai ir nepieņemama.

18. Prasības pamatojumam *WBS* citastarp atsaucās uz spriedumu *Spetsializirana prokuratura*, kurā Tiesa atzina, ka EIR, kas attiecas uz izmeklēšanas pasākumu, kura noteikšana atbilstoši izdevējvalsts tiesību aktiem ir vienīgi tiesas kompetencē, var izdot tikai tiesa. Taču šajā lietā attiecīgo EIR ir izdevis KNAB, kas nav tiesa, lai gan saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem izdarīt kratīšanu, kurā tiek izņemti pierādījumi valsts tiesvedības ietvaros, ir tikai tiesu kompetencē. Šajā kontekstā Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra esot apstiprinājusi tādu EIR, ko pieņēmusi iestāde, kurai nebija attiecīgas kompetences.

19. Berlīnes prokuratūra jautāja Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūrai, vai vajadzības gadījumā attiecīgo EIR varētu izdot no jauna, bet šoreiz – tiesa. Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra šādu iespēju noraidīja, jo Latvijas Republikas tiesību aktos tam neesot attiecīga juridiskā pamata. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa uzdeva apturēt savākto pierādījumu nodošanu.

20. Pirms lemt par tiesu iestāžu sadarbības pasākuma pieņemamību, šī tiesa vēlas noskaidrot, vai, kā apgalvo *WBS*, pamatlietā būtu jāpiemēro principi, kas izriet no sprieduma *Spetsializirana prokuratura*, un no tā varētu secināt, ka pierādījumu nodošana saskaņā ar attiecīgo EIR nebūtu pieņemama[7], vai arī, kā apgalvo KNAB, šo pierādījumu nodošanai būtu pietiekama iepriekšēja izmeklēšanas pasākumu apstiprināšana, ko veic izdevējvalsts tiesa saskaņā ar Direktīvā 2014/41 paredzētajām pārbaudes un pamatojuma prasībām.

[7] Tad Berlīnes prokuratūrai būtu pienākums saskaņā ar Direktīvas 2014/41 9. panta 3. punktu nodot EIR Latvijas Republikai.

21. Šajos apstākļos *Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai [EIR], kas attiecas uz pasākumu, kura noteikšana saskaņā ar izdevējvalsts tiesību aktiem ir rezervēta tiesām, var izdot cita kompetentā iestāde [Direktīvas 2014/41] 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta izpratnē, sadarbojoties ar (ārpustiesas) apstiprinātāju iestādi, ja izdevējvalsts tiesa iepriekš ir atļāvusi izmeklēšanas pasākumu un, to darot, ir izpildījusi šajā direktīvā noteiktos pārbaudīšanas un pamatojuma norādīšanas pienākumus?"

22. Rakstiskus apsvērumus Tiesai iesniedza *WBS*, Vācijas, Igaunijas, Latvijas, Polijas un Portugāles valdības, kā arī Eiropas Komisija. Izņemot Igaunijas un Portugāles valdības, šie lietas dalībnieki, kā arī Zviedrijas valdība pauda viedokli arī tiesas sēdē, kas notika 2024. gada 13. novembrī.

Juridiskā analīze

23. Ar prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka ārpustiesas iestāde, kas saskaņā ar valsts tiesībām nosaka konkrētus izmeklēšanas pasākumus, kurus pirms izpildes citā dalībvalstī ir apstiprinājusi tiesu iestāde, var tikt kvalificēta kā "izdevējiestāde" šīs tiesību normas izpratnē, lai gan šādu izmeklēšanas pasākumu noteikšana iekšzemes tiesvedībās ir vienīgi tiesu iestāžu kompetencē.

24. Manuprāt, uz šo jautājumu turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ jāatbild apstiprinoši.

Ievada apsvērumi

25. Vispirms jāatgādina, ka ar Direktīvu 2014/41 tika aizstāts iepriekšējais sadrumstalotais un sarežģītais pierādījumu iegūšanas regulējums lietās ar pārrobežu dimensiju, ieviešot vienkāršotu un efektīvāku sistēmu, kas balstās uz vienu instrumentu, proti, EIR. Šīs sistēmas mērķis ir veicināt un paātrināt tiesu iestāžu sadarbību, lai palīdzētu īstenot Savienības mērķi kļūt par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, pamatojoties uz augstu savstarpējo uzticību, kurai būtu jāpastāv starp dalībvalstīm[8]. Tādējādi EIR ir instruments, kas attiecas uz LESD 82. panta 1. punktā paredzēto tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, kuras pamatā ir tiesas spriedumu un lēmumu savstarpējas atzīšanas princips. Šis princips, kas ir tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās "stūrakmens", ir balstīts uz savstarpēju uzticēšanos, kā arī uz atspēkojamu prezumpciju par to, ka pārējās dalībvalstis ievēro Savienības tiesības un it īpaši pamattiesības[9].

26. Šajā kontekstā Direktīvas 2014/41 1. panta 1. punktā "Eiropas izmeklēšanas rīkojums" ir definēts kā "tiesas lēmums", ko izdevusi vai apstiprinājusi kādas dalībvalsts tiesu iestāde nolūkā panākt, ka kādā citā dalībvalstī veic vienu vai vairākus konkrētus izmeklēšanas pasākumus, lai iegūtu pierādījumus, tostarp tādus, kas jau ir šīs dalībvalsts kompetento iestāžu rīcībā[10].

[8] Skat. it īpaši Direktīvas 2014/41 5.–8., 21. un 38. apsvērumu, kā arī spriedumus, *Staatsanwaltschaft Wien* (39. punkts), *Spetsializirana prokuratura* (36. punkts), *Staatsanwaltschaft Graz* (42. punkts) un *EncroChat* (86. punkts).

[9] Skat. it īpaši Direktīvas 2014/41 2., 6. un 19. apsvērumu, kā arī spriedumus, *Staatsanwaltschaft Wien* (40. punkts), 2021. gada 11. novembris, *Gavanozov II* (C-852/19, turpmāk tekstā – spriedums "*Gavanozov II*", EU:C:2021:902, 54. punkts) un *EncroChat* (99. punkts).

[10] Skat. spriedumus, *Staatsanwaltschaft Wien* (41. punkts), 2021. gada 2. septembris, *Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster* (C-66/20, EU:C:2021:670, 39. punkts) un *EncroChat* (71. punkts).

27. Saskaņā ar Direktīvas 2014/41 1. panta 2. punktu dalībvalstis izpilda EIR, pamatojoties uz savstarpējas atzīšanas principu un saskaņā ar šo direktīvu. Kā noteikts minētās direktīvas 9. panta 1. punktā, izpildiestāde atzīst EIR, neprasot nekādas papildu formalitātes, un nodrošina tā izpildi tieši tāpat un atbilstīgi tādiem pašiem nosacījumiem kā tad, ja attiecīgo izmeklēšanas pasākumu būtu prasījusi kāda izpildvalsts iestāde. Saskaņā ar to pašu tiesību normu minētā iestāde var nolemt neizpildīt EIR, atsaucoties uz kādu no šajā pašā direktīvā paredzētajiem neatzīšanas vai nepildīšanas pamatiem vai uz kādu no tajā paredzētajiem izpildes atlikšanas pamatiem. Turklāt Direktīvas 2014/41 9. panta 3. punktā paredzēts, ka tad, ja izpildiestāde ir saņēmusi EIR, ko nav izdevusi izdevējiestāde šīs direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē, izpildiestāde šo rīkojumu nosūta atpakaļ izdevējvalstij [11].

28. Šajā ziņā Direktīvas 2014/41 2. panta c) punktā šīs direktīvas vajadzībām ir definēts jēdziens "izdevējiestāde". Tādējādi šajā tiesību normā ir noteikts, ka šāda iestāde var būt vai nu – saskaņā ar i) apakšpunktu – "tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors, kuru kompetencē ir attiecīgā lieta" [12], vai arī – saskaņā ar ii) apakšpunkta pirmo teikumu, uz kura interpretāciju attiecas šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, – "jebkura cita izdevējvalsts noteikta kompetenta iestāde, kura konkrētajā lietā darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu" [13].

29. Turklāt no minētās direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta otrā teikuma izriet, ka gadījumā, ja EIR ir izdevusi ārpustiesas iestāde, pirms tā nosūtīšanas izpildiestādei šis rīkojums jāapstiprina tiesu iestādei šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunkta izpratnē – tai ir jāpārbauda minētā lēmuma atbilstība Direktīvā 2014/41 paredzētajiem izdošanas nosacījumiem, it īpaši tās 6. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem [14]. Visbeidzot – šīs pašas tiesību normas trešajā teikumā noteikts, ka tiesu iestāde, kas apstiprinājusi šādu EIR, "arī var" tikt uzskatīta par izdevējiestādi EIR nosūtīšanas mērķiem.

30. No iepriekš minētā izriet, ka tāda ārpustiesas iestāde kā administratīvā iestāde principā var atbilst jēdzienam "izdevējiestāde" Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta izpratnē saskaņā ar šo secinājumu iepriekšējā punktā atgādinātajiem nosacījumiem, proti, pirmkārt, ka tā ir kompetenta rīkoties kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā [15] un, otrkārt, ka tās EIR pirms tā nosūtīšanas izpildvalstij ir apstiprinājusi tiesu iestāde [16].

[11] Skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, *Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster* (C-66/20, EU:C:2021:670, 40. punkts).

[12] Šīs četras izsmeļoši uzskaitītās iestādes ir kvalificējamas kā "tiesu iestādes" Direktīvas 2014/41 izpratnē, jo tās var piedalīties tiesvedības īstenošanā (skat. spriedumu, *Staatsanwaltschaft Graz*, 30.–32. un 37. punkts).

[13] Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā ietvertā atsauce uz "jebkuru citu iestādi" norāda, ka jebkura iestāde, kas nav šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunktā minētās tiesu iestādes, jāizvērtē, ņemot vērā minētās direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunktu. Tādējādi šis formulējums jāsaprot kā attiecināms uz jebkuru izpildvaras iestādi (skat. tās pašas direktīvas 4. panta b) punktu un spriedumu *Staatsanwaltschaft Graz* (34. un 35. punkts)).

[14] Šajā nozīmē skat. spriedumu *Staatsanwaltschaft Graz* (27. un 28. punkts).

[15] Skat. spriedumus, *Spetsializirana prokuratura* (29. punkts) un *Staatsanwaltschaft Graz* (33. un 34. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

[16] Skat., piemēram, spriedumu *Staatsanwaltschaft Wien* (46. punkts). Pamatojoties uz Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla (*EJN*) 2021. gada 20. septembra ziņojumu (pieejams tā tīmekļvietnē: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/EN/3115/0/0), arī daudzas dalībvalstis – ne tikai Latvijas Republika – ir izraudzījušās administratīvās iestādes kā "izdevējiestādes", tostarp Beļģijas Karaliste, Vācijas Federatīvā Republika, Grieķijas Republika, Ungārija, Austrijas Republika un Polijas Republika.

31. Šajā lietā nav strīda, ka KNAB, kas nav tiesu iestāde, kriminālprocesā rīkojās saskaņā ar Latvijas tiesībām kā izmeklēšanas iestāde [17]. Tāpat pirms attiecīgā EIR nosūtīšanas izpildvalstij to apstiprināja Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra, kuras "tiesu iestādes" statuss šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunkta izpratnē nerada nekādas šaubas [18].

32. Savukārt iesniedzējtiesas paustās šaubas būtībā attiecas uz to, vai KNAB atbilstoši minētās direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā paredzētajam un šo secinājumu 28. punktā minētajam nosacījumam ir iestāde, kurai "*saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu*", ciktāl saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem [19] valsts kriminālprocesā pamatlietā aplūkotie izmeklēšanas pasākumi, proti, kratīšana, lai gan pamatoti ar kompetentās izmeklēšanas iestādes, piemēram, KNAB, ierosinājumu, jāveic ar izmeklēšanas tiesneša vai tiesas lēmumu un tādējādi ietilpst tiesu iestāžu ekskluzīvā kompetencē.

33. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šis jautājums rodas vēl jo vairāk tāpēc, ka spriedumā *Spetsializirana prokuratura* Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tas, ka prokuroram ir kompetence izdot EIR, kura mērķis ir iegūt ar telesakariem saistītu informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, ja valsts lietā izmeklēšanas pasākuma noteikšana, lai piekļūtu šādiem datiem, ietilpst tiesas kompetencē.

34. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, lai interpretētu šo tiesību normu, jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un šo normu ietverošā tiesiskā regulējuma mērķi, tostarp šī tiesiskā regulējuma izstrādes vēsture [20].

Par gramatisko interpretāciju

35. Pirmām kārtām, attiecībā uz Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta *formulējumu*, kas minēts šo secinājumu 28. punktā, jānorāda, ka šajā tiesību normā nav paredzēts, ka, lai uz administratīvo iestādi attiektos jēdziens "izdevējiestāde", tai noteikti jābūt iestādei, kuras kompetencē ir noteikt šos pašus pasākumus iekšējā procedūrā.

36. Proti, minētajā tiesību normā nav prasīts, lai EIR noteikti izdotu iestāde, kura faktiski būtu bijusi kompetenta izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu "līdzīgā vietējā lietā", kā to būtībā apgalvo *WBS* un Komisija, bet tajā vienīgi precizēts, ka šai iestādei jābūt kompetentai izdot rīkojumu par šo pierādījumu iegūšanu "saskaņā ar valsts tiesību aktiem". Proti, nevar uzskatīt, ka šiem abiem formulējumiem ir vienāda nozīme, jo frāze "kuras kompetencē ir izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu saskaņā ar valsts tiesību aktiem" nekādi nenorāda uz iespējamo līdzvērtību līdzīgai vietējai lietai. Turklāt šī pati tiesību norma pieļauj arī to, ka EIR izdod iestāde, kurai atbilstoši izdevējvalsts tiesību aktiem ir kompetence rīkoties kā izmeklēšanas iestādei, bet kura nav iestāde, kas būtu izdevusi rīkojumu par šādu pasākumu vietējā lietā.

[17] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 386. panta 6. punktu KNAB ir izmeklēšanas iestāde, kas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 27. pantu var darboties kā "procesa virzītājs", kurš vada kriminālprocesu.

[18] Skat. 1994. gada 19. maija Prokuratūras likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 2004, Nr. 65) 1. panta 1. punktu. "Prokurors" ir viena no Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunktā minētajām "tiesu iestādēm", kas ir pilnvarotas apstiprināt EIR (skat. spriedumu, *Staatsanwaltschaft Wien* (53. punkts)).

[19] Skat. Kriminālprocesa likuma 180. panta 1. punktu.

[20] Šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumus, 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger* (C-414/16, EU:C:2018:257, 44. punkts), *Staatsanwaltschaft Wien* (49. punkts), 2022. gada 28. oktobris, *Generalstaatsanwaltschaft München* (Izdošana un *ne bis in idem)* (C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 67. punkts), un *Staatsanwaltschaft Graz* (25. punkts).

37. Šajā ziņā, kā atgādināts šo secinājumu 25. punktā, ar Direktīvu 2014/41 izveidotās sistēmas pamatā ir savstarpēja uzticēšanās, kā arī atspēkojama prezumpcija, ka citas dalībvalstis ievēro Savienības tiesību aktus. Šī iemesla dēļ šīs direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā tikai izdevējvalstij ir atstāta iespēja "noteikt" kompetentās ārpustiesas iestādes un šajā ziņā ir skaidra atsauce uz valsts tiesībām, vienlaikus precizējot dažādos materiāltiesiskos nosacījumus, kas tajās jāparedz. Tādējādi tikai izdevējvalstij ir jānosaka, kuras ārpustiesas iestādes ir kompetentas izdot EIR, ja vien ir izpildīti minētās direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā noteiktie kritēriji. Pretēja interpretācija nevar tikt atbalstīta, jo tad šai tiesību normai un it īpaši savstarpējās atzīšanas principam tiktu liegta jebkāda lietderīga iedarbība [21].

38. Tādēļ, tikai un vienīgi ņemot vērā Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā noteiktos kritērijus, kas atgādināti šo secinājumu 30. punktā, jāizvērtē, vai tāda administratīvā iestāde kā KNAB var tikt kvalificēta kā "izdevējiestāde" šīs direktīvas izpratnē. Šajā lietā tas patiešām šķiet tā esam.

39. Proti, pirmkārt, KNAB neapšaubāmi ir pienākumi, kas tam ļauj rīkoties kā "izmeklēšanas iestādei" Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta izpratnē, jo saskaņā ar valsts tiesībām tas darbojas kā "procesa virzītājs" korupcijas apkarošanas kriminālprocesa pirmstiesas stadijā neatkarīgi no tā, vai tas notiek kriminālprocesā ar valsts vai pārrobežu dimensiju. Šajā ziņā gan no Latvijas valdības rakstveida, gan mutvārdu apsvērumiem izriet, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 27. pantu KNAB kā "procesa virzītājs": "1) organizē kriminālprocesa norisi un lietvedību tajā; 2) pieņem lēmumus par kriminālprocesa virzību; 3) pats vai iesaistot citas amatpersonas īsteno valsts pilnvaras kriminālprocesa attiecīgajā stadijā vai posmā; 4) pieprasa, lai ikviena persona izpilda kriminālprocesuālo pienākumu un ievēro procesuālo kārtību; 5) nodrošina iespēju kriminālprocesā iesaistītajām personām īstenot likumā noteiktās tiesības".

40. Šo konstatējumu nevar atspēkot apstāklis, ka saskaņā ar Latvijas tiesībām saistībā ar izmeklēšanas pasākumiem, kas var izraisīt iejaukšanos personas dzīvē, piemēram, kratīšanu, KNAB nevar noteikt šādus pasākumus, bet var tos tikai ierosināt izmeklēšanas tiesnesim, kura vienīgā kompetencē ir tos noteikt. Proti, kā paskaidroja Latvijas valdība, izmeklēšanas tiesneša lēmums drīzāk ir KNAB ierosinātās kratīšanas "atļauja", nevis neatkarīgs lēmums, kas balstīts uz izmeklēšanas tiesneša neatkarīgiem attiecīgās izmeklēšanas faktu vērtējumiem. Konkrētāk – no šīs valdības apsvērumiem izriet, ka Latvijas kriminālprocesa sistēmā izmeklēšanas tiesnesis galvenokārt pārbauda cilvēktiesību ievērošanu kriminālprocesos, nevis dažādu izmeklēšanas pasākumu lietderību. Tādējādi šīs valdības ieskatā tas, ka izmeklēšanas tiesnesis ir iestāde, kas izdod rīkojumu veikt kratīšanu, tomēr nenozīmē, ka valsts tiesību aktos viņam ir uzticēta atbildība veikt izmeklēšanu kriminālprocesā "procesa virzītāja" vietā. Tāpēc KNAB joprojām esot "procesa virzītājs", kuram ir pienākums ierosināt izmeklēšanas pasākumus un izvērtēt to nepieciešamību šīs izmeklēšanas mērķa sasniegšanai.

41. Otrkārt, nav apstrīdams arī tas, ka Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta otrajā teikumā paredzētais nosacījums, atbilstoši kuram EIR ir jāapstiprina tiesu iestādei, arī ir izpildīts. Kā izriet no jēdziena "apstiprināšana" ierastās nozīmes, šajā procesā tiesu iestādei ir jāapstiprina EIR likumība. Attiecīgo EIR saskaņā ar Latvijas tiesībām apstiprināja Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra, kas, pārbaudījusi, vai meklētie pierādījumi un izvēlētie izmeklēšanas pasākumi ir nepieciešami un samērīgi ar izmeklēšanas mērķiem, nosūtīja to Berlīnes prokuratūrai

[21] Piemēram, Tiesa jau ir nospriedusi, ka uz dalībvalsts nodokļu administrāciju, kas, lai gan pieder dalībvalsts izpildvarai, saskaņā ar valsts tiesībām patstāvīgi veic izmeklēšanu krimināllietās nodokļu jomā prokuratūras vietā, var attiekties jēdziens "izdevējiestāde" minētās direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta izpratnē (skat. spriedumu *Staatsanwaltschaft Graz* (46. punkts)).

tā izpildei Vācijā. Tieši šis apstiprināšanas akts ir minētā EIR pamats, kas tam piešķir "tiesas lēmuma" raksturu, kā prasīts šīs direktīvas 1. panta 1. punktā. Tādējādi man šķiet, ka nav nozīmes tam, ka līdzīgā vietējā lietā šie izmeklēšanas pasākumi būtu bijuši jāveic tiesu iestādei, jo tas, ka ģenerālprokuratūra apstiprina attiecīgo EIR, ļauj pielīdzināt prokuratūru šī lēmuma autoram [22]. Tieši tādēļ minētās direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta trešajā teikumā paredzēts, ka gadījumā, ja izmeklēšanas rīkojumu ir apstiprinājusi tiesu iestāde, arī šo iestādi "var" uzskatīt par "izdevējiestādi" EIR nosūtīšanas mērķiem, jo Savienības likumdevējs šo iespēju ir atstājis dalībvalstu ziņā.

42. No iepriekš minētā izriet, ka, ņemot vērā Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta formulējumu, tam nav pretrunā tas, ka ārpustiesas iestāde, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nosaka konkrētus izmeklēšanas pasākumus, kurus pirms izpildes citā dalībvalstī ir apstiprinājusi tiesu iestāde, var tikt kvalificēta kā "izdevējiestāde" šīs tiesību normas izpratnē pat tad, ja šādu izmeklēšanas pasākumu noteikšana iekšzemes tiesvedībā būtu tikai tiesu iestāžu kompetencē.

Par kontekstuālo interpretāciju

43. Otrām kārtām, šo interpretāciju nekādā ziņā neatspēko Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta *konteksts*. Šajā ziņā jāatgādina, ka šīs tiesību normas otrajā teikumā ir skaidri noteikts, ka, veicot EIR apstiprināšanu, tiesu iestādei jāpārbauda šā rīkojuma atbilstība šajā direktīvā paredzētajiem izdošanas nosacījumiem, it īpaši tās 6. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Tomēr neviens no šiem izdošanas nosacījumiem, šķiet, neliedz tādu ārpustiesas iestādi kā KNAB, kas nosaka tiesu iestādes apstiprinātus izmeklēšanas pasākumus, kvalificēt kā "izdevējiestādi", ja šādu pasākumu noteikšana valsts tiesvedībā būtu tiesu iestāžu kompetencē.

44. Proti, pirmkārt, saskaņā ar Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 2. panta c) punktu un 11. apsvērumu, EIR apstiprināšana, tāpat kā tā izdošana, ir atkarīga no divu kumulatīvu nosacījumu izpildes, proti, atbilstoši minētā 6. panta 1. punkta a) apakšpunktam EIR izdošana ir nepieciešama un samērīga ar šīs direktīvas 4. pantā minēto tiesvedību, it īpaši kriminālprocesu, mērķiem, ņemot vērā aizdomās turētās vai apsūdzētās personas tiesības [23], un saskaņā ar minētā 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu EIR norādītos izmeklēšanas pasākumus tādos pašos apstākļos būtu iespējams norīkot līdzīgā vietējā lietā [24]. Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 6. panta 2. punktu atbilstību šiem diviem nosacījumiem ikvienā gadījumā izvērtē izdevējiestāde.

45. Lai gan šajās tiesību normās nav precizēts, kādā veidā un kurā kriminālprocesa stadijā jāizpilda Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi, jo šie noteikumi noteikti ietilpst izdevējvalsts procesuālajā autonomijā, no šīs direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta, 6. panta 1. un 2. punkta un 11. apsvēruma kopīga lasījuma izriet, ka šo nosacījumu ievērošana jāpārbauda gan ārpustiesas iestādei EIR izstrādes un it īpaši konkrētu izmeklēšanas pasākumu ierosināšanas posmā, gan tiesu iestādei EIR apstiprināšanas posmā. Šo konstatējumu apstiprina arī tas, ka EIR ir "jāapstiprina" tiesu iestādei, un termins "apstiprināšana" noteikti nozīmē, ka jāapstiprina sākotnējā pārbaude, ko veikusi ārpustiesas iestāde. Šis konstatējums liecina par labu

[22] Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2016. gada 10. novembris, *Özçelik* (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, 30. punkts), kas attiecās uz procedūru, kādā prokuratūra apstiprina policijas dienesta izdotu valsts apcietināšanas orderi, kā arī 2019. gada 9. oktobris, NJ (Vīnes prokuratūra) (C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, 46. punkts), par procedūru, kādā tiek apstiprināts apcietināšanas rīkojums, kas izdots, pamatojoties uz Austrijas Republikas prokuratūras izdotu apcietināšanas orderi.

[23] Skat. spriedumus, *Spetsializirana prokuratura* (32. punkts) un *EncroChat* (88. punkts).

[24] Skat. spriedumus, *Staatsanwaltschaft Wien* (57. punkts) un *EncroChat* (87. punkts).

tādai interpretācijai, saskaņā ar kuru, ja šāda apstiprināšana ir notikusi, minētajā direktīvā nav prasīts, lai izdevējiestāde būtu arī kompetenta noteikt attiecīgos pasākumus vietējā lietā. EIR ir jāsaprot kā attiecināms uz aktu tādā formā, kādā tas tiek izpildīts, proti, pēc tam, kad to ir apstiprinājusi tiesu iestāde, jo pirms šī posma tas nerada nekādas tiesiskas sekas un to nevar nosūtīt [25].

46. Šajā gadījumā nav pamata uzskatīt, ka šie Direktīvas 2014/41 6. pantā paredzētie nosacījumi pamatlietā nebūtu ievēroti.

47. Proti, attiecībā uz šīs direktīvas 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā minēto pirmo nosacījumu, kas attiecas uz nepieciešamību un samērīgumu ar tiesvedības mērķiem, jākonstatē, kā izriet no Latvijas valdības iesniegtajiem apsvērumiem, ka KNAB pirms attiecīgā EIR izdošanas no Latvijas tiesas saņēma nepieciešamās tiesas atļaujas veikt izmeklēšanas rīkojumā minētos kratīšanas pasākumus. Attiecībā uz aizdomās turētās vai apsūdzētās personas tiesību ievērošanu Tiesai iesniegtajos lietas materiālos nav norāžu, kas liecinātu, ka attiecīgā EIR pārbaude tiesā nevarēja nodrošināt šādu pamattiesību ievērošanu. Gluži pretēji – šķiet, ka līdzvērtīgā valsts lietā par šo EIR tika veikta divkārša pārbaude tiesā, ko vispirms veica izmeklēšanas tiesnese un pēc tam – Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra, un ka šī pārbaude bija balstīta uz visu ārpustiesas iestādes sniegto informāciju.

48. Attiecībā uz otro nosacījumu, kas minēts Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punkta b) apakšpunktā, arī no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka tos pašus izmeklēšanas pasākumus, kas norādīti attiecīgajā EIR, varēja noteikt līdzīgā vietējā lietā, jo KNAB būtu varējis ierosināt šos pašus pasākumus, lai izmeklēšanas tiesnesis tos noteiktu. Turklāt Tiesa jau ir nospriedusi, ka, izmantojot jēdzienus "tādos pašos apstākļos" un "līdzīgā vietējā lietā", šīs direktīvas 6. panta 1. punkta b) apakšpunkts noteic, ka precīzu nosacījumu noteikšana EIR izdošanai ir atkarīga tikai no izdevējvalsts tiesībām [26]. Šā noteikuma mērķis ir novērst iespēju apiet izdevējvalsts tiesībās paredzētos noteikumus un garantijas [27]. Tomēr šādas apiešanas risks nevar rasties no tā, ka EIR ir izdevusi ārpustiesas iestāde, ja to pēc tam apstiprina tiesu iestāde.

49. Otrkārt, papildus Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punktā izklāstītajiem nosacījumiem izdevējiestādei ir jāsniedz papildu pamatojums saistībā ar konkrētiem izmeklēšanas pasākumiem. Tā šīs direktīvas 26. panta 5. punktā attiecībā uz informāciju par bankas kontiem un citiem finanšu kontiem ir prasīts, lai izdevējiestāde norādītu iemeslus, kuru dēļ tā uzskata, ka pieprasītā informācija var būt nozīmīga attiecīgajā kriminālprocesā. Turklāt šīs direktīvas 27. panta 4. punktā un 28. panta 3. punktā arī attiecībā uz informāciju par banku un citiem finanšu darījumiem un izmeklēšanas pasākumiem, kas ietver pierādījumu vākšanu reāllaikā, pastāvīgi un noteiktā laikposmā, ir paredzēts, ka šī iestāde norāda iemeslus, kuru dēļ tā uzskata, ka lūgtā informācija varētu būt svarīga attiecīgajā kriminālprocesā [28]. Taču šādu papildu pamatojumu var sniegt ārpustiesas iestāde, neatkarīgi no tā, vai attiecīgā gadījumā iekšējā lietā nolēmumus, ar kuriem tiek uzdots iesniegt šo informāciju, pieņem tiesu iestāde.

50. Treškārt, Direktīvas 2014/41 14. panta 1. punktā, lasot to šīs direktīvas 22. apsvēruma gaismā, dalībvalstīm ir noteikts vispārējs pienākums nodrošināt, ka EIR norādītajiem izmeklēšanas pasākumiem ir piemērojami tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas ir vismaz līdzvērtīgi tiem, kuri būtu pieejami līdzīgā vietējā lietā. Turklāt saskaņā ar šīs direktīvas 14. panta 3. punktu

[25] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 9. oktobris, NJ (Vīnes prokuratūra) (C-489/19 PPU, EU:C:2019:849, 42. un 43. punkts).

[26] Skat. spriedumu *EncroChat* (90.–93. punkts).

[27] Skat. spriedumu *EncroChat* (97. punkts).

[28] Skat. spriedumu *Spetsializirana prokuratura* (33. punkts).

izdevējiestādei jānodrošina, ka personām, ko skar šāds rīkojums, ir sniegta pietiekama informācija par valsts tiesībās paredzētajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret šādu rīkojumu un to izmantošanas termiņiem, lai garantētu šo personu pārsūdzības tiesību efektīvu izmantošanu [29]. Visbeidzot – atbilstoši minētās direktīvas 14. panta 7. punktam izdevējvalstij jāņem vērā apstāklis, ka EIR atzīšana vai izpilde ir tikusi sekmīgi apstrīdēta saskaņā ar tās valsts tiesībām. Tātad, neskarot valstu procesuālos noteikumus, dalībvalstīm jānodrošina, ka kriminālprocesā izdevējvalstī, novērtējot pierādījumus, kas iegūti ar EIR palīdzību, tiek ievērotas tiesības uz aizstāvību un tiesvedības taisnīgums [30]. Manuprāt, šos pienākumus sniegt informāciju un ievērot tiesības uz aizstāvību tikpat labi var izpildīt ārpustiesas iestāde tiesu iestādes uzraudzībā neatkarīgi no tā, vai ārpustiesu iestāde var noteikt līdzvērtīgus izmeklēšanas pasākumus līdzīgā vietējā lietā.

Par teleoloģisko interpretāciju

51. Trešām kārtām, attiecībā uz Direktīvas 2014/41 *mērķi* man šķiet, ka šo secinājumu 42. punktā piedāvātā interpretācija turklāt var nodrošināt tā pilnīgu īstenošanu, kā atgādināts šo secinājumu 25. punktā, proti, izveidot vienkāršotu un efektīvāku sistēmu, kuras pamatā ir EIR, lai atvieglotu un paātrinātu tiesu iestāžu sadarbību un tādējādi palīdzētu sasniegt mērķi kļūt par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, pamatojoties uz savstarpējas uzticēšanās un atzīšanas principiem [31].

52. Šajā ziņā vienkāršotas un efektīvas dalībvalstu sadarbības mērķis nozīmē, ka iestādi, kas izdevusi EIR, jāvar vienkārši un nepārprotami identificēt, lai noteiktu, vai šāds rīkojums būtu vai nebūtu jāapstiprina tiesu iestādei saskaņā ar Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunktu. Interpretācija, kas balstīta uz vienu vienīgu apstākli, ka izdevējvalsts ir "definējusi" ārpustiesas iestādi kā tādu, kas ir kompetenta rīkoties kā izmeklēšanas iestāde šīs direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta izpratnē, ļauj nepārprotami noteikt, vai uz iestādi attiecas šīs tiesību normas ii) apakšpunkts, pamatojoties tikai uz izdevējvalsts izdarīto izvēli, nevis uz attiecīgo pierādījumu veidu. Proti, pretēja interpretācija, pirmkārt, izraisītu sistēmas "sadrumstalotību", jo vienas un tās pašas izmeklēšanas kontekstā kompetentas varētu būt dažādas "izdevējiestādes" atkarībā no dažādu izmeklēšanas pasākumu veida un tiem piemērojamām procesuālajām tiesībām iekšzemes lietā, un, otrkārt, radītu tiesisko nedrošību un varētu sarežģīt EIR īstenošanas sistēmu, tādējādi apdraudot vienkāršotas un efektīvas dalībvalstu sadarbības sistēmas izveidi krimināllietās [32].

53. Turpinājumā šajā ziņā jāatgādina, ka Direktīvas 2014/41 10. apsvērumā izdevējiestāde ir definēta kā tāda, kura, "pamatojoties uz to, kas tai zināms par attiecīgo izmeklēšanu, var vislabāk lemt par to, kāds izmeklēšanas pasākums ir jāizmanto" [33]. Tādējādi nav šaubu, ka tad, ja dalībvalsts izvēlas piešķirt pilnvaras ārpustiesas iestādei darboties kā izmeklēšanas iestādei, šī iestāde "var vislabāk lemt", ņemot vērā kriminālprocesa iekšējās organizācijas īpašo kontekstu, jo tai ir labāk zināmi dažādi izmeklēšanas elementi, kas tai ļauj noteikt izmeklēšanas pasākumus, kuri ir vispiemērotākie šīs izmeklēšanas mērķiem, un ātri reaģēt uz dažādām procesuālajām situācijām, kas var rasties. Šādā konfigurācijā nevar apgalvot, kā to dara *WBS*, ka EIR izdošana būtu daudz efektīvāka vai vienkāršāka, ja izmeklēšanas tiesnesis kā izdevējiestāde pats būtu izdevis attiecīgo EIR saskaņā ar Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunktu. Piemēram, ja ieinteresētā

[29] Skat. spriedumu *Staatsanwaltschaft Wien* (60. un 61. punkts).

[30] Skat. spriedumu *Staatsanwaltschaft Wien* (62. punkts).

[31] Skat. spriedumu, 2019. gada 24. oktobris, *Gavanozov* (C-324/17, EU:C:2019:892, 35. punkts). Skat. arī šo secinājumu 25. punktu.

[32] Šajā nozīmē skat. spriedumu *Staatsanwaltschaft Graz* (43. un 45. punkts).

[33] Šajā nozīmē skat. spriedumu *Spetsializirana prokuratura* (37. punkts).

puse izpildvalstī apstrīd EIR saistībā ar tā izdošanas materiāltiesiskajiem pamatiem, ārpustiesas iestādei, kas ir atbildīga par izmeklēšanu, jābūt iespējai saņemt informāciju par apstrīdēšanu, un tas būs efektīvāk nekā situācijā, kad šo nosūtīšanu izdara cita iestāde, kas neveic izmeklēšanu [34]. Tāpat, ja EIR izpilde izpildvalstij rada ārkārtīgi augstas izmaksas, it īpaši saistībā ar sarežģītiem ekspertu atzinumiem, plašām policijas operācijām vai novērošanas darbībām ilgā laikposmā, par izmaksām varētu apspriesties izdevējvalsts un izpildvalsts. Šādās apspriedēs par izmeklēšanu atbildīgā ārpustiesas iestāde noteikti var vislabāk izvērtēt EIR saglabāšanas lietderību un apjomu, it īpaši atkarībā no izmeklēšanas gaitā sasniegtā progresa [35].

54. Visbeidzot šajā ziņā jānorāda, ka dažās dalībvalstīs izmeklēšanas tiesnesim nav centrālas lomas izmeklēšanas procesā, jo tas rīkojas tikai atsevišķos gadījumos, tostarp lai atļautu noteiktus izmeklēšanas pasākumus, ko lūgusi prokuratūra [36]. Šī iemesla dēļ minētajai tiesu iestādei piekļuve lietas materiāliem ir tikai tad, kad tā pieņem lēmumu, un tādējādi tai ir ierobežotas zināšanas par izmeklēšanu. Proti, šī tiesu iestāde nevar nedz iepazīties ar tām izmeklēšanas jomām, kuras neietekmē tās lēmums, nedz arī ar norisēm, kas varētu rasties pēc lēmuma pieņemšanas. Prasība, lai minētā tiesu iestāde būtu EIR izdevējiestāde, izraisītu savstarpējās tiesiskās palīdzības procesa palēnināšanos, it īpaši, ja izpildiestāde iesniegtu lūgumu saskaņā ar Direktīvas 2014/41 6. panta 3. punkta pirmo teikumu. Kā pamatoti norāda iesniedzējtiesa, ja par "izdevējiestādi" tiek uzskatīta tikai izmeklēšanas tiesa un ja izpildiestāde atgriežas pie tās ar lūgumu sniegt paskaidrojumus saskaņā ar minētās direktīvas 6. panta 3. punkta pirmo teikumu, izmeklēšanas tiesai būs pienākums lūgt lietas materiālus ārpustiesas iestādei, kas veic izmeklēšanu, un tai būs arī (vēlreiz) jāiepazīstas ar izmeklēšanu un tās gaitu. Sarežģījumi varētu rasties arī situācijās, kad, kā tas ir šajā lietā, izmeklēšanas pasākumi neietilpst vienīgi tiesu kompetencē un tos var noteikt citas iestādes, tādējādi izpildiestādei, kas izskata to pašu lietu, varētu būt iesniegti divi Eiropas izmeklēšanas rīkojumi, kurus izdevuši divi dažādi sarunu partneri.

Par Direktīvas 2014/41 izstrādes vēsturi

55. Ceturtām kārtām, gramatisko, kontekstuālo un teleoloģisko interpretāciju apstiprina Direktīvas 2014/41 *izstrādes vēsture*. Jāatgādina, ka tiesību akta projekta sagatavošanas laikā pēc sākotnējā direktīvas priekšlikuma, kuru iesniedza septiņas dalībvalstis [37], Padome konstatēja, ka vairākas dalībvalstis bija iebildušas pret noteikumu, ar ko ievieš pienākumu atzīt Eiropas izmeklēšanas rīkojumus, kurus izdevušas ārpustiesas iestādes, bet, "ņemot vērā šim priekšlikumam izvēlēto juridisko pamatu", tika panākts kompromiss, pamatojoties uz obligātas apstiprināšanas procedūras ieviešanu attiecībā uz EIR atbilstību EIR izdošanas nosacījumiem tad, ja to ir izdevusi kompetenta iestāde, kas nav tiesnesis, prokurors vai izmeklēšanas tiesnesis [38]. No tā izriet, ka šāda izvēle tika izdarīta, lai ievērotu dalībvalstu procesuālo autonomiju, valstu sistēmu dažādību un jo īpaši to, ka dažās dalībvalstīs izmeklēšanas procedūru veic nevis tiesas, bet gan prokuratūra vai administratīvās iestādes [39].

[34] Šajā nozīmē skat. Direktīvas 2014/41 22. apsvērumu.

[35] Šajā nozīmē skat. Direktīvas 2014/41 23. apsvērumu.

[36] It īpaši Vācijas Federatīvajā Republikā un, pretēji citām tiesību tradīcijām, piemēram, Francijā, kur izmeklēšanas tiesnesis ir vispārīgi atbildīgs par izmeklēšanu.

[37] Skat. it īpaši 2. panta a) punkta ii) apakšpunktu Beļģijas Karalistes, Bulgārijas Republikas, Igaunijas Republikas, Spānijas Karalistes, Austrijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Zviedrijas Karalistes iniciatīvā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai [..] par [EIR] krimināllietās (OV 2010, C 165, 22. lpp.).

[38] Skat. Padomes progresa ziņojumu, 2010. gada 26. novembris (16868/10 COPEN 266 EUROJUST 135 EJN 68 CODEC 1369), 5. lpp.

[39] Šajā ziņā skat. šo secinājumu 16. zemsvītras piezīmi, kā arī Bachmaier Winter, L., "Further Mutual Assistance: The European Investigation Order", Ambos, K., Rackow, P. (izd.), *The Cambridge Companion to European Criminal Law*, Cambridge University Press, 2023, 292. un 293. lpp., un Gogorza, A., "Décision d'enquête européenne – La relativité de la notion européenne d'autorité judiciaire", Droit pénal – Lexis Nexis, Nr. 2, 2021, 44. lpp.

56. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uzskatu, ka uz uzdoto jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta ii) apakšpunktam nav pretrunā tas, ka ārpustiesas iestāde, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nosaka konkrētus izmeklēšanas pasākumus, var tikt kvalificēta kā EIR "izdevējiestāde" šīs tiesību normas izpratnē, pat ja šādu izmeklēšanas pasākumu noteikšana iekšzemes lietā būtu vienīgi tiesu iestāžu kompetencē, ar nosacījumu, ka šos izmeklēšanas pasākumus pirms EIR izdošanas ir apstiprinājusi tiesu iestāde, kas ir pārbaudījusi, vai ir izpildīti visi šajā direktīvā paredzētie izdošanas un nosūtīšanas nosacījumi.

Par sprieduma "Spetsializirana prokuratura" darbības jomu

57. Visbeidzot, piektām kārtām, jānorāda, ka – pretēji tam, ko būtībā apgalvo *WBS* un Komisija, – šo secinājumu nevar atspēkot ar spriedumu *Spetsializirana prokuratura*, kurā Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tas, ka prokuroram ir kompetence izdot EIR, kura mērķis ir iegūt ar telesakariem saistītu informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, ja līdzīgā valsts lietā izmeklēšanas pasākuma noteikšana, lai piekļūtu šādiem datiem, ietilpst ekskluzīvā tiesas kompetencē.

58. Vispirms, kā pamatoti norāda iesniedzējtiesa, lietā, kurā pasludināts minētais spriedums, iestāde, kas izdeva EIR, bija "izdevējiestāde" Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunkta izpratnē, proti, Bulgārijas prokuratūra, savukārt šajā lietā izdevējiestāde ir "cita kompetentā iestāde" šīs direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunkta izpratnē. Šī atšķirība nozīmē, ka Tiesas norādīto principu piemērošanas joma, it īpaši minētā sprieduma 29. un 30. punktā, kuros Tiesa ir analizējusi minētās direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunkta formulējumu, loģiski attiecas tikai uz tiesu iestādēm un šos principus nevar attiecināt uz ārpustiesas iestādēm. Citiem vārdiem – tajā pašā spriedumā hierarhijas ziņā ir prasīts "paralēlisms" starp iestādi, kas ir kompetenta izdot EIR, un iestādi, kas ir kompetenta noteikt tos pašus izmeklēšanas pasākumus valsts tiesvedībā, bet tikai tad, ja šīs abas iestādes ir tiesu iestādes.

59. Turpinājumā – tāpat kā iesniedzējtiesa – vēlos norādīt, ka šī lieta no lietas, kurā pasludināts spriedums *Spetsializirana prokuratura*, atšķiras ar to, ka attiecīgo kratīšanas pasākumu, kura noteikšana saskaņā ar Latvijas tiesībām ir vienīgi tiesu kompetencē, pirms tā izdošanas atļāva izmeklēšanas tiesnesis un pēc tam apstiprināja šīs dalībvalsts ģenerālprokuratūra, kura to uzskatīja par nepieciešamu un samērīgu. Savukārt lietā, kurā pasludināts spriedums *Spetsializirana prokuratura*, Bulgārijas prokuratūra kā izdevējiestāde Direktīvas 2014/41 2. panta c) punkta i) apakšpunkta izpratnē bija izdevusi četrus Eiropas izmeklēšanas rīkojumus par datu plūsmas un atrašanās vietas datu vākšanu saistībā ar telesakariem, iepriekš nelūdzot Bulgārijas tiesas iesaistīšanos, lai gan līdzīgā vietējā lietā Bulgārijas prokuratūra šādus pasākumus būtu varējusi noteikt tikai ar šādas tiesas atļauju. Tādējādi šis apstāklis ļauj secināt, ka šī sprieduma 32.–38. punktā minētais pamatojums, kas veltīts šīs direktīvas konteksta un mērķu analīzei, šajā lietā nav nedz piemērojams, nedz nozīmīgs.

60. Proti, pirmkārt, attiecībā uz kontekstuālo analīzi, ko Tiesa veikusi sprieduma *Spetsializirana prokuratura* 32.–35. punktā attiecībā uz Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punktu, jānorāda – kā tas izdarīts šo secinājumu 44.–48. punktā –, ka nosacījumi, kas ietverti šajā tiesību normā, šajā lietā nešķiet būtiski. Proti, šajā gadījumā KNAB, rīkojoties kā "procesa virzītājs" un tādējādi kā iestāde, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir kompetenta noteikt izmeklēšanas pasākumu, izpildīja šīs direktīvas 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētos pārbaudes pienākumus attiecībā uz šī pasākuma nepieciešamību un samērīgumu, jo kompetentais izmeklēšanas tiesnesis rīkojumā norādīja, ka kratīšana, kas jāveic Berlīnē, ir nepieciešama un samērīga. Tādējādi atšķirībā no lietas, kurā pasludināts spriedums *Spetsializirana prokuratura*, šajā lietā nav jāizpilda īpašas

prasības attiecībā uz to, ka iestādei pašai jāpamato pasākums. Turklāt KNAB attiecīgo EIR izdeva apstākļos, kuros līdzīgā vietējā lietā varētu tikt noteikts izmeklēšanas pasākums, jo izmeklēšanas tiesnesis iesaistījās, lai atļautu kratīšanu pirms šī EIR izdošanas.

61. Otrkārt, nozīme nav arī atziņām, kuras gūtas no Direktīvas 2014/41 mērķu analīzes sprieduma *Spetsializirana prokuratura* 36.–38. punktā un Tiesai ļāva secināt, interpretējot šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunktu, ka jebkāds nošķirums starp EIR izdevējiestādi un iestādi, kas ir kompetenta noteikt izmeklēšanas pasākumus minētajā kriminālprocesā, varētu sarežģīt sadarbības sistēmu un tādējādi apdraudētu vienkāršotas un efektīvas sistēmas izveidi. Tieši otrādi, – kā norādīts šo secinājumu 52.–54. punktā: interpretējot minētās direktīvas 2. panta c) punkta ii) apakšpunktu, prasība, atbilstoši kurai EIR izdevējiestādei noteikti ir jābūt iestādei, kas ir kompetenta izdot rīkojumu par attiecīgo izmeklēšanas pasākumu saskaņā ar valsts tiesībām, var radīt sarežģījumus šajā sadarbības sistēmā, ja šī iestāde ir ārpustiesas iestāde.

Secinājumi

62. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Kammergericht Berlin* (Berlīnes Augstākā tiesa, Vācija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās 2. panta c) punkta ii) apakšpunkts

jāinterpretē tādējādi, ka

tam nav pretrunā tas, ka ārpustiesas iestāde, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nosaka konkrētus izmeklēšanas pasākumus, var tikt kvalificēta kā Eiropas izmeklēšanas rīkojuma "izdevējiestāde" šīs tiesību normas izpratnē, pat ja šādu izmeklēšanas pasākumu noteikšana iekšzemes lietā būtu vienīgi tiesu iestāžu kompetencē, ar nosacījumu, ka šos izmeklēšanas pasākumus pirms Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošanas ir apstiprinājusi tiesu iestāde, kas ir pārbaudījusi, vai ir izpildīti visi šajā direktīvā paredzētie izdošanas un nosūtīšanas nosacījumi.